

EYET DEYİN

ÜÇ AYLIK UNICEF TÜRKİYE BÜLTENİ

KIŞ 2007

ÇOCUK YOKSULLUĞUNA HAYIR!

1946 - 2006
ÇOCUKLAR İÇİN BİRLEŞİN

unicef

BU SAYI İÇİNDE

YOKSULLUK İÇİNDE BÜYÜMEK

Düşük gelirli ailelerin çocuklarının maddi imkansızlıklarla karşı karşıya olmalarını anlamak kolay olsa da onların aynı zamanda daha sağlıksız büyüme, okulda başarısızlık, okuldan alınma veya terk gibi olumsuzluklarla karşı karşıya olmalarını anlamak güçtür. Bu çocuklar, ergenlik dönemine geldiklerinde daha erken yaşlarda evlenebilirler; ayrıca, yoksulluğun çok uzun sürdüğü durumlarda, bu çocukların yetişkinlik dönemlerinde de düşük gelirli olmaları veya işsiz kalma olasılığı daha yüksektir.

Kamuoyu açısından, bir başka noktanın anlaşılması ise daha da güçtür: Bu da çocukların, sürekli yoksulluk içinde yaşadıkları aşırı stres, duygusal boşluk ve psikolojik bozuklukların ulaştığı boyutlardır.

Çocuk yoksulluğunun yol açtığı sonuçlar konusunda kamuoyu duyarlılığının artırılması, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Ankara'da Haziran 2006 yılında gerçekleştirilen *Çocuk Yoksulluğu'nun Önlenmesi* Konferansı'nın başlıca hedeflerinden biriydi.

Daha fazla bilgi edinebilirsiniz, ss 4-5

Sokaklarda çalışan ve/veya yaşayan çocuklar sorununun asıl kökleri yaygın çocuk yoksulluğu olgusunda yatmaktadır

SOKAKLARDA BÜYÜMEK

Sokaklarda yaşamayı seçen çocuk sayısının giderek artması Türkiye'deki çocuk yoksulluğunun başlıca göstergelerinden biridir. Son otuz yıl içinde kırsal kesimden kentlere yaşanan yoğun göç, bugün ülke nüfusunun üçte ikisinin, yaklaşık 48 milyon kişi, kentlerde yaşıyor olması anlamına gelmektedir. Bunun sonucunda, yerel yönetimler, gelir düzeyi düşük yerleşimlerde temel hizmetlerin, özellikle sağlık ve eğitim alanlarında, sağlanabilmesi için yeterli kaynak bulmakta sıkıntı çekmektedir. Aşırı gelir eşitsizlikleri, yetersiz konut, ileri derecede yoksulluk ve kayıtlı istihdam oranının düşüklüğü, düşük gelir düzeyindeki ailelerin koşullarını daha da ağırlaştırmış ve bunun sonucunda birçok aile geçinmek için çocuklarını çalıştırmak zorunda kalmıştır.

Çocuklar, üzerlerine düşen bu ağır sorumluluğu birçok durumda sokaklarda kayıt dışı işler yaparak yerine getirmeye çalışmaktadır ve bu durumdaki çocukların sayısı 1990 yılından bu yana belirgin biçimde artmıştır. Halen sokaklarda yaşayan ve/veya çalışan çocuklarla ilgili sağlıklı istatistikler bulunmamaktadır; bununla birlikte, bu durumdaki çocuk sayısının 80 bin kadar olduğu tahmin edilmektedir.

Sokaklardaki çocukların içinde buldukları duruma ilişkin duyarlılık sonucunda 2004 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) eşgüdümünde bakanlıklar arası bir komite oluşturulmuştur. Bunun ardından, UNICEF ve AB'nin de desteğiyle bir 'Yeni Hizmet Sunum Modeli' geliştirilmiştir. SHÇEK bu modeli sorunun en ağır biçimde hissedildiği on pilot kentte uygulamayı planlamaktadır.

Daha fazla bilgi edinebilirsiniz, ss 6-7

HAKLARA SAHİP OLARAK BÜYÜMEK

1999 yılındaki Ulusal Çocuk Kongresi'nin ardından SHÇEK Türkiye'nin 81 ilinin her birinde bir Çocuk Hakları Komisyonu oluşturmuştur. Bir sonraki yıl boyunca ise çocuklar Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin (ÇHS) tanıtımı için ülke ölçeğinde yürütülen bir kampanya çerçevesinde harekete geçirilmiştir.

Türkiye'deki ilk Çocuk Forumu, bu kampanyanın sonuçlandırılmasına yönelik olarak UNICEF'in de desteğiyle 2000 yılı Kasım ayında düzenlenmiştir. Komisyonlardan gelen delegeler 'Katılım Hakkı' teması çerçevesinde Ankara'da toplanarak, çocuk haklarının, başkalarının haklarına da saygı gösterilerek en iyi nasıl savunulabileceğini tartışmışlardır.

Çocuk forumu, o tarihten bu yana çocuk hakları ile ilgili duyarlılık geliştirmek isteyen herkes için takvimde yeri belli yıllık bir etkinlik haline gelmiştir. Bu yıl Yedinci Çocuk Forumu, Uluslararası Çocuk Hakları Günü olarak ilan edilen 20 Kasım'da Ankara'da toplanarak, ÇHS konusunda bilinç ve duyarlılık geliştirilmesine yönelik yeni bir kampanya başlatmıştır.

Çocuklar tarafından planlanan bu yeni kampanya gene kendileri öncülüğünde seçilmiş 25 ilde yürütülecektir.

Daha fazla bilgi edinebilirsiniz, ss 8-11

EDİTÖR'DEN

Çocuk yoksulluğunun azaltılması ve çocuk yoksulluğuna bağlı dezavantaj ve eşitsizliklerin ortadan kaldırılması, kalkınmanın ortaya koyduğu görevleri yerine getirmek isteyen herhangi bir ülkenin yapabileceği önemli yatırımlardan biridir. Sağlıklı, dinamik ve rekabet gücüne sahip toplumlar, serpilip gelişme imkanlarıyla yetişen çocuklar tarafından oluşturulur.

Araştırmalar, sosyal alandaki harcamaları düşük düzeyde kalan ülkelerde çocuk yoksulluğunun da yüksek oranlarda olduğu, sosyal harcamaları yüksek düzeyde olan ülkelerde ise bu durumun görülmediği sonucuna varmıştır. Ayrıca, düşük gelir düzeyindeki ailelere mensup çocukların, yetişkinlik dönemine geldiklerinde yoksul-

luk döngüsünü kırmalarının hayli güç olduğunu gösteren kanıtlar da vardır.

Türkiye'de çocuk yoksulluğu oranları yavaş da olsa azalmakta, fakat 2005 yılı verilerine göre 15 yaşından küçük çocukların %28'i yoksullukla karşı karşıyadır ve çocuk yoksulluğu oranları kentsel alanlarda artmaktadır.

Bu çocukların büyüüp potansiyellerine eksiksiz ulaşmalarını sağlamak için yapılması gereken pek çok reform vardır. Örneğin, ülkede sağlık ve eğitim alanında yapılan harcamalar Avrupa'daki diğer ülkelere göre çok geride kalmaktadır ve nüfusun en yoksul %20'lik kesimindeki çocuklara yönelik yardımların yoksulluk döngüsünü kırabilmesi için daha çok yol alınması gerekmektedir.

Ancak, çocuk yoksulluğu gibi karmaşık bir konunun salt daha etkili mali politikalarla çözüme bağlanması beklenemez. Bu alanda Türkiye'nin gerçekleştirebileceği belki de en kritik değişim, Binyıl Kalkınma Hedefleri'nden üçüncüsüne ulaşarak toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınları güçlendirmek olacaktır. Değişimin katalizörleri ve çocuk haklarının savunucuları olarak kadınların evlerinde, işyerlerinde, eğitimde ve siyasal alandaki süreçlere tam ve eşit katılımlarının, tüm dünyada çocuk yoksulluğu sorununa 'tabandan' çözüm getirebilecektir.

Dünya Çocuklarının Durumu 2007, toplumsal cinsiyet eşitliğinin Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin her birine nasıl katkıda bulunacağını ele almakta, kadın haklarına yapılacak yatırımların hem kadınların hem de çocukların haklarını ileriye götürerek çifte getiri sağlayacağını göstermektedir. Rapora göre, "sağlıklı, eğitilmiş ve güçlü kadınların çocukları da sağlıklı, eğitilmiş ve güçlü olacaktır."

Kadınlar güçsüz ve haklarından yoksun durumda kaldıkları sürece, sosyal harcamalar alanında yapılan reformlara karşın yoksulluğun azaltılması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması mümkün olmayacaktır.

Edmond McLoughney
UNICEF Türkiye Temsilcisi

Not: Okurlarımızın bültene ilişkin görüşlerini çok merak ediyoruz. Görüş ve önerilerinizi iletmek için bizimle temasa geçebilirsiniz.

TÜRKİYE'DE ÇOCUK YOKSULLUĞUNUN ÖNLENMESİ

Küresel standartlara göre Türkiye yoksul bir ülke değildir; bununla birlikte Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2005 yılında nüfusun beşte birinin yoksulluk riski altında olduğunu belirlemiştir. Kamuoyundaki anlayış ise, genellikle böylesine yaygın bir sosyal güvenlik sisteminin eksikliği ni gösterge olarak saymayıp kişilerin kendi sorunlarına bağlama yanlılığını sürdürmektedir. Yoksulluğun çocukları nasıl etkilediğine, en savunmasız kesimi temel gerekliliklerden, korunmadan ve topluma katılma imkanlarından nasıl yoksun bıraktığına ilişkin genel bilgi ise daha da sınırlıdır.

ÇOCUK YOKSULLUĞUNUN ÖNLENMESİ

Bu karmaşık konuya ilişkin genel tartışmaları canlandırmak ve aynı konusunun ivedi politika uzantılarını — özellikle çocuklara yönelik kamu harcamaları konusunda — tartışmak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) tarafından 2006 yılı Haziran ayında Çocuk Yoksulluğunun Önlenmesi Konferansı düzenlenmiştir. Bu etkinlik, Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu ve UNICEF tarafından da desteklenmiştir.

Bakanlıklardan, akademik çevrelerden, STK'lardan, medyadan ve özel sektörden temsilcilerin yanı sıra çocuklar ve aileleri de bu konferansa davet edilmiştir. İki gün süren konferans sırasında katılımcılar bir dizi panel izlemiştir. Bu panellerde mevcut

durum ve eldeki istatistik verdiler değerlendirilmiş, gündemdeki başlıca görevler belirlenmiş ve aşağıdaki başlıkların politika uzantıları incelenmiştir:

- çocuklar için bir bütçe;
- çocuk işçiliği;
- erken dönem çocukluk;
- eğitim;
- temel hizmetlere erişim;
- çocuk koruma;
- çocukların ve ailelerinin güçlendirilmesi ve katılımlarının sağlanması;
- STK'ların ve akademisyenlerin çocuk yoksulluğu konusuna bakışları.

Konferanstan elde edilen sonuçlar, daha sonraki politikaların belirlenmesi açısından işlevsel olmuştur. Bu bakımdan özel olarak sözü edilmesi gereken, Türkiye'nin Avrupa Komisyonu ile birlikte hazırlayacağı Ortak İçerme Anlaşması'dır. Bu belge, yoksulluk ve toplumsal dışlanma üzerine en önemli olgular ve sorumluluklar gibi başlıca görevleri özetlemektedir.

TÜİK'e göre 2004 yılında 15 yaşından küçük yaklaşık 5.7 milyon çocuk yoksulluk içindedir

Konferansta bulunan ergen yaşlardaki katılımcılar, yoksulluğun çocuk gözüyle kavranması gerekliliği üzerinde durdular

YOKSULLUĞU AZALTMA STRATEJİLERİ

Yetişkinler — özellikle de kadınlar — için istihdam olanaklarının geliştirilmesinin çocuk yoksulluğunun hafifletilmesi açısından da önemli bir katkı sağlayacağı konusunda genel bir mutabakat vardır. TÜİK'e göre Türkiye'de işgücüne katılım oranı 2006 yılında %46 ile hayli düşüktür ve kadınlar kayıtlı işgücünün %25'inden azını oluşturmaktadır. Ancak, çocuk yoksulluğu sorunu salt gelir meselelerine indirgenemeyecek kadar karmaşık bir konudur. Çocuk yoksulluğu söz konusu olduğunda, çocukların esenliği ve gelişimleri ile ilgili bir dizi konu gündeme gelmektedir. Örneğin:

- sağlık hizmetlerine erişim;
- kreş hizmetlerine erişim;
- okul öncesi eğitim;
- ilk, orta ve yüksek öğrenim olanaklarına erişim;
- iyi beslenme ve fiziksel gelişme;
- çocuk koruma;
- bir aile ortamında yaşama hakkı.

Bağımlı kişiler olarak çocuklar bir ailenin geçiminde ek masraf oluştururlar ve bir ailenin yoksulluğu sahip olduğu çocuk sayısı doğru orantılı olarak artar — özellikle nakit gelirin daha sınırlı olduğu kırsal alanlarda.

Sağlık hizmetlerine maddi gücü yetmeyecek olanlara yönelik nakit destek çerçevesindeki Yeşil Kart uygulaması veya düşük gelirli ailelerin çocuklarını okula göndermeye özendirme için geliştirilmiş Şartlı Nakit Transferi sistemi Türkiye'deki etkili yoksullukla mücadele stratejileridir. İmkanları sınırlı ailelere yönelik gelir desteği, düşük gelirli içinde en güç durumda olanlar arasında çocuk yoksulluğunu azaltmada etkili olacaktır.

Bütçede sağlık ve eğitime ayrılan kaynakların yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Çünkü, bugünkü dağılım temel hizmetlere erişimdeki eşitsizlikleri pekiştirmektedir. Gerek sağlık gerekse eğitim alanındaki toplam harcamaların üçte biri aile bütçelerinden kaynaklanmaktadır. Böylece birçok aile bu alanlarda artık harcama yapamayacak ölçüde düşük gelir gruplarına itilmektedir. Onsekiz yaşına kadar bütün çocukları sağlık sigortası kapsamına almayı öngören yeni yasa, yoksulluk içindeki çocukların sağlık durumlarında belirli bir iyileşmeye yol açabilecektir. Bunun gibi, kaliteli eğitime ulaşımında benzer bir yatırım, çocuklara yapılan yatırımların getirisini ikiye katlayacaktır.

Bu alanda Türkiye'nin gerçekleştirebileceği belki de en kritik değişim, Binyıl Kalkınma Hedefleri'nden üçüncüsüne ulaşarak toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınları güçlendirmek olacaktır. Değişimin katalizörleri ve çocuk haklarının savunucuları olarak kadınların evlerindeki, işyerlerindeki ve siyasal alandaki süreçlere tam ve eşit katılımlarının, çocuk yoksulluğu sorununa en kalıcı çözümü getirebileceği tüm dünyada görülmüştür.

UNICEF'in Dünya Çocuklarının Durumu 2007 raporu, kadının ailede, işyerinde ve siyasal alanda güçlendirilmesinin yoksullukla mücadelede doğrudan ve olumlu etkisi olacağını savunmaktadır.

SOKAKTAKİ ÇOCUK YOKSULLUKTAN KAÇIYOR

Sokak yaşamına yönelen çocukların artması, birçok ailenin yaşadığı yaygın yoksulluğun ve dışlanmanın bir göstergesidir

2004 yılında, Türkiye’de sokaklarda yaşayan ve/veya çalışan çocuklar sorununu incelemek ve çözüm için tavsiyeler geliştirmekle görevli bir bakanlıklar arası komite oluşturuldu. Eşgüdümü Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) tarafından üstlenilen ve Adalet, İçişleri, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıkları temsilcilerinden oluşan bu komite, ‘Sokaklarda Yaşayan ve/veya Çalışan Çocuklar için Yeni Hizmet Modeli’ başlıklı bir çalışma gerçekleştirdi. Bu belge, sorunun en yakıcı biçimde görüldüğü on pilot il için önleyici bir stratejinin özetini vermektedir. Bundan sonra atılması gereken önemli adım ise bu eylem planlarını geliştirip kentlerde uygulamaya koymaktır.

SOKAKLARDAKİ ÇOCUKLAR

Türkiye’de çok sayıda ailenin maruz kaldığı yaygın sosyal dışlanmanın en belirgin göstergelerinden biri de sokaklarda yaşayan ve/veya çalışan çocuk sayısındaki artıştır.

Gerçi sokaklardaki çocukların daha büyük bölümü aile bütçesine katkı amacıyla ayakkabı boyacılığı, gelip geçenlere ufak tefek şeyler satma gibi işler yapmaktadır, ancak aralarında az sayıda da olsa karı koca geçimsizliği veya ana babayla çatışma gibi nedenlerden dolayı ailelerinden kopmuş, kendi başlarına veya çetelere katılarak yaşayanlar da bulunmaktadır. Durum ne olursa olsun bu çocuklar yeterli koruma, denetim ve yönlendiricilikten yoksundur ve bu nedenle istismar ve sömürüye açıktır. Ayrıca, bu çocuklar büyük olasılıkla okula da gitmemektedir.

Oluşturulan komitenin daha en baştan karşılaştığı başlıca sorunlardan biri, Türkiye’de sokaklardaki çocukların sayısı ve durumu konusunda güvenilir verilerin bulunmaması olmuştur. Genel olarak, gerek bu çocuklar gerekse aileleri dışlanmıştır, toplumun itildikleri kıyılarında bir yoksulluk döngüsü içinde yaşamaktadır; sosyal hizmetlerin, sağlık ve eğitim hizmetlerinin ve kamuoyunun görmediği kesimlerdir. Avrupa Birliği’nin cömert katkıları ile geliştirilen yeni *DevInfoTurk* sistemi (Türkiye’de çocukların genel yaşam kalitesi göstergeleri) bu çocukların yoksulluklarının giderilmesi için ortakların sağlıklı bir önleme stratejisi geliştirmesine yardımcı olacaktır.

YENİ BİR HİZMET SUNUM MODELİ

SHÇEK, 2005 yılı Haziran ayında AB Türkiye Delegasyonu ve UNICEF’in de desteğiyle bir konferans düzenlemiştir. Bu konferansın odaklandığı konu, çocuklar ve aileleri için kalıcı bir çözüm getirmeye yönelik önlemlerin nasıl belirleneceği, uygulanacağı ve izleneceği idi. Konferansın katılımcıları arasında ilgili bakanlıklardan temsilciler, parlamenterler, il valileri, STK’lar, akademisyenler, medya mensupları

ve çocuklar olmak üzere 225'ten fazla delege bulunuyordu. Bu kesimlerin görüşleri, çocukların sokak yaşamına yönelmelerini önleyecek herhangi bir gerçekçi plan sentezine ulaşma açısından büyük önem taşımaktaydı.

Konferans sırasında katılımcılar, çocuklar için koruyucu bir ortam oluşturulması için gerekli girişimleri özetleyen bir Bildirge hazırladılar. Bu bildirmede şunlar öngörülmekteydi:

- araştırma ve her ilin koşullarına uygun önlemler geliştirilmesi;
- yerel ölçekte bütçe tahsisi;
- sokak çocuklarıyla ilgilenenlerde kapasite geliştirme;
- sektörler arası eşgüdümün geliştirilmesi;
- belediyelerin, sivil toplumun ve medyanın da sürece dahil edilmesi;
- kaydedilen ilerlemelerin değerlendirilmesine yönelik bir izleme sistemi oluşturulması.

İL EYLEM PLANLARI

SHÇEK, pilot illerden Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir ve Mersin'in her birinin yeni hizmet modelini uygulamak üzere bir İl Eylem Planı (İEP) hazırlamasını kararlaştırdı. Bu eylem planlarında şu iki bileşen üzerine odaklanılacaktır:

- çocukların sokak yaşamına ilitmelerinin önlenmesi;
- halen sokaklarda olan çocukların korunması.

Çeşitli bakanlıklar, STK'lar ve diğer kuruluşlar bir süredir çocukları sokaklara yönelten sorunlardan birini veya bir bölümünü ele alan çalışmalar içinde bulduklarından, sektörler arasında yakın işbirliği gerekliliği daha ilk tartışmalar sırasında belirginlik kazanmıştı. Rol tekrarından kaçınan ve kaynakların en iyi biçimde kullanımını sağlayacak entegre ve çok yönlü bir yaklaşımı, İEP'lerin başarısı açısından önem taşımaktadır.

İEP'lerin hazırlanmasında büyük önem taşıyan bir nokta da, bu planların her kentteki sorunun özel boyutlarını dikkate alacak, yerel STK'ların sağlayabilecekleri hizmetlerden en iyi biçimde yararlanacak ve belirli bir yörede sorunu daha da ağırlaştıran yaygın sosyal sorunlara odaklanacak içerikte olmasıdır. UNICEF pilot kentlere ön saha gezileri düzenlemiş, yerel olarak hangi STK'ların faal olduğu, hangi hizmetleri verdiği ve İEP uygulamasına nasıl dahil edilebileceklerinin belirlenmesi için Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC) ile bir sözleşme yapılmıştır.

Eylem planlarının hazırlanmasına yönelik toplantılardan önce gerçekleştirilen özel çalıştaylarda, İEP'lerde yer verilmek üzere çocukların, özellikle sokaklarda yaşayanların ve böyle bir duruma

gelme riski olanların, görüşleri alınmıştır. Toplantılar sırasında çocukların sıkça dile getirdikleri bir talep de ana babaların eğitilmesine ilişkindi. Bunun nedeni, çocuklara göre ailelerinin modern yaşamın hayli uzağında kalmalarıydı.

İEP'ler Gaziantep ve Erzurum dışında diğer pilot iller için tamamlanmıştır ve bu sayede sokaklarda yaşayan çocuklar ve aileleri ile ilgili daha gelişkin profil daha şimdiden ortaya çıkmaya başlamıştır. İEP'lerin daha ileri düzeyde uygulanmasına yönelik öneriler ise şunlardır:

- ana babalara çocuk yetiştirme eğitimi verilmesi;
- risk altındaki çocukların belirlenmesi;
- bütün çocukların ilkokula gitmelerinin sağlanması;
- izleme komiteleri oluşturulması;
- il düzeyinde sektörler arası veritabanı oluşturulması;
- duyarlılık geliştirme kampanyaları;
- toplum seferberliği ve yeniden bütünleştirme çalışmalarına STK'ların da dahil edilmesi;
- uygulama için fon sağlanması.

Bundan sonra atılacak en önemli adım İEP'lerin pilot kentlerde uygulanmasına yönelik bütçeler hazırlanması ve gerekli kaynakların sağlanmasıdır.

UZUN VADEDE

Bir bakıma hiç de şaşırtıcı sayılmayacak biçimde, buraya kadar profili verilen çocukların geçmişlerine bakıldığında çocuk yoksulluğu tek başına en önemli etmen olarak kendini göstermektedir.

SHÇEK Genel Müdürü İsmail Barış 2006 yılı aralık ayında Mersin İEP'ini tartışmak üzere düzenlenen bir toplantıda şunları söylemiştir: "sokaklarda yaşayan ve/veya çalışan çocuklar sorununun temel nedeni yoksulluktur ve kentlerimizin ve kasabalarımızın sokaklarını dolduran on binlerce savunmasız kız ve erkek çocuk bu dayatıcı toplumsal sorunun göstergesidir."

UNICEF, yaygın çocuk yoksulluğunun ortadan kaldırılmasının, çocukların sokak yaşamına yönelmelerini önlemede uzun vadeli tek yaklaşım olduğu görüşüne katılmaktadır. Bununla birlikte UNICEF, sağlıklı bir veri toplama ve izleme sistemi geliştirilmeden ve önlemlere yeterli bütçe ayrılmadan sorunun ortadan kalkmayacağı konusunda da ısrarlıdır.

Aile bütçesine destek sağlamak üzere sokaklarda çalışan pek çok çocuk bu yüzden eğitim imkanlarından yoksun kalmaktadır

ÇOCUK FORUMU ÇOCUK HAKLARI

Çocuk Forumu'na katılan delegeler 23 maddeden oluşan bir listeyi kampanyanın açılış sırasında Meclis Başkan Vekili'ne iletiler

Türkiye'nin 81 ilinden gelen çocuk delegeler, aynı zamanda Uluslararası Çocuk Günü olan 20 Kasım'da Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin (ÇHS) tanıtımı için bir kampanya başlatmak üzere Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) tarafından UNICEF, Algıda ve Avrupa Birliği'nin desteği ile düzenlenen yıllık bir etkinlik olan 7. Çocuk Forumu'nda bir araya geldiler. Bu kampanya, yeni bir hamle anlamına gelmekte çünkü kampanyayı çocuklar kendileri başlatmış ve seçilmiş 25 ildeki uygulamasını da gene çocuklar gerçekleştirecektir.

Forum'un ilk günü gecesi tiyatro gösterisini izleyen delegeler

Kampanyanın başlatılma tarihi anlamlıdır; çünkü ÇHS'nin 1989 BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmesinin yıldönümüne denk gelmektedir.

Foruma katılan çocuk delegelerin kampanyanın başlatılması çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleriyle bir araya gelmeleri de olaya ayrı bir önem ve anlam kazandırmıştır.

Delegeler, TBMM Başkan Vekili Nevzat Pakdil'e sundukları 23 maddelik taleplerini dile getirmişlerdir. Bunların arasında şiddetten arınmış çocuk dostu okullar, herkese ücretsiz okul öncesi eğitim ve üniversite eğitimi sağlanması, erken evliliklere son verilmesi, çocuklar için daha fazla sosyal etkinlik, çocuklarla ilgili konuların medya tarafından daha kapsamlı ele alınması ve trafiğe daha sıkı düzenlemeler getirilmesi gibi talepler yer almaktadır.

Forum eş koordinatörü 17 yaşındaki Hazal Hürman, Filistinli çocukların hakları, pasif sigara içiciliği ve çocuk istismarı gibi konularda zorlayıcı sorular yönelmiştir. Delegeler yetişkinlerin sokak çocuklarına yönelik kötü davranışlarını protesto etmiş ve televizyon yayıncılarının, kimi

durumlarda da parlamenterlerin, fiziksel ve sözel şiddet konusundaki tutumlarını eleştirmişlerdir.

Kampanyanın başlatılmasından önce delegeler toplantılar, çalıştaylar, eğitim aktiviteleri ve sahne çalışmalarından oluşan bir programdan geçmişler, çeşitli spor etkinliklerinin yanı sıra sponsorluğu dondurma üreticisi Algıda tarafından yapılan bir resim çalışmasına katılmışlardır.

ÇHS'nin uygulanmasını izlemekten sorumlu ulusal kurum olarak SHÇEK Çocuk Forumu'nu illerdeki Çocuk Hakları Komisyonları ağı aracılığıyla yedi yıldır düzenlemektedir. SHÇEK, UNICEF'in desteği ile 2004 yılından bu yana Forumla ilgili daha proaktif bir yaklaşımı özendirmektedir. Bu çerçevede, çocukların toplumsal cinsiyet eşitliği, çocukların korunması ve çocuk haklarının savunulması gibi konularda birbirlerinden nasıl yeni şeyler öğrenebilecekleri, geri döndüklerinde öğrendiklerini aileleri ve arkadaşlarıyla nasıl paylaşabilecekleri gibi konular üzerinde durulmaktadır.

ÇHS'nin tanıtılmasına yönelik kampanya,

Forum'un kısa tarihinde bir başka olumlu adımı temsil etmektedir. Bu girişimin aynı zamanda çocuk katılımını güçlendirmesi beklenilmektedir. Nüfusça kalabalık kentler dışında çocuk haklarına ilişkin bilgi düzeyi Türkiye'de henüz çok düşüktür ve kampanyanın bu durumun değişmesine katkıda bulunması umulmaktadır.

Türkiye'nin ÇHS'yi 1994 yılında onaylamış olmasına — ve ülke nüfusunun üçte birini çocuklar oluşturmasına — karşın çocuk katılımının önündeki geleneksel engeller sonucunda aile içi karar süreçlerine, kendilerini doğrudan ilgilendirse bile, pek az çocuk katılabilmektedir. Benzer engeller toplum yaşamının bir parçası durumundadır ve burada sözü edilen kampanyalar bu engellerin aşılması ve çocuk haklarının gözetilmesi açısından gereklidir.

KAMPANYA SÜRECİ

Kampanya 25 ilde yürütülecek olup, 20 Kasım 2007'de gerçekleştirilecek 8. Çocuk Forumu'nda il delegelerinin yapacağı bir değerlendirme ile son bulacaktır. Çocuklar il komitelerinin gelecek adımlarının planlayarak çalışmalarına devam edeceklerdir. Pilot iller, faal çocuk hakları komisyonlarına sahip oldukları ve/veya UNICEF'in de desteğiyle İçişleri Bakanlığı tarafından başlatılan Çocuk Dostu Şehirler girişimine dahil oldukları için seçilmiştir.

Kampanya için yapılan planlarda tanıtım materyallerinin hazırlanması; yarışma, sergi ve sahne oyunları düzenlenmesi; sponsorlu piknikler, yürüyüşler ve yelkenli yarışları; film çekimi, resmi görevlilerle görüşmeler ve ağaç dikme gibi etkinlikler öngörülmektedir.

Kampanya uygulayıcıları tutukevinde bulunan çocuklar, özürülülerle, sokak çocuklarıyla, kurumlardaki çocuklarla, özel eğitim gereksinimi olanlarla ve okula gitmeyenlerle birlikte çalışmayı hedeflemektedir. Kampanya uygulayıcıları, çocuklar ve yetişkinlerde duyarlılık yaratmanın yanı sıra, kırsal sağlık hizmetlerinde, eğitimin kalitesinde, doğum kayıtlarında, madde bağımlılığı gibi sorunlarda, aile planlamasında, deprem hazırlığında ve trafik denetimlerinde de olumlu yönde değişiklikleri amaçlamaktadır.

ÇHS'nin çocuk dostu bir versiyonu hazırlanmış, üç aylık bir kampanya bülteninin tasarımı yapılmış ve 2007 yılı için beş bölge toplantısı planlanmıştır. Halen

kampanya komiteleri kampanya hazırlıkları çerçevesinde gönüllüleri harekete geçirmekte, bütün bu çabalarında kamu görevlilerinden, potansiyel sponsorlardan ve medyadan kapılarını kendilerine açmalarını ve destek vermelerini beklemektedir.

KAPILARIN AÇILMASI

SHÇEK, İçişleri, Sağlık, Milli Eğitim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Adalet Bakanlıkları ile STK'ların, belediyelerin, jandarmanın, Devlet Planlama Teşkilatı'nın, TÜİK'in ve medyanın temsilcilerinden oluşan bir teknik komite ile çalışmaktadır. SHÇEK'in il örgütleri de kampanyada görev yapanlara ofis imkanları sağlayacaktır. UNICEF çocuk hakları komitelerinden her birine teknik yardım ve ufak tefek giderleri karşılayacak küçük nakit yardımlarda bulunacaktır. Böyle bir kampanya için çok gerekli olan halkla ilişkiler desteği ise Algida tarafından sağlanacaktır.

KATILMA FIRSATI

Kampanyanın başarılı olması çok çeşitli alanda yararlar sağlayacaktır. Bir yandan bütün çocukların potansiyellerini eksiksiz gerçekleyebilme ve korunma hakları güvence altına alınırken, diğer yandan da çocuğun kendisini kişisel olarak etkileyecek konularda kendini ifade ve kararları etkileme hakkı en pratik biçimde ortaya konmuş olacaktır.

Son söz, Çocuk Forumu'nun ilk koordinatörü, bugün 23 yaşında ve UNILEVER'de Ürün Müdür Yardımcısı olan Orçun Doğan'ın. Doğan, 20 Kasım'da delegelere ve parlamenterlere hitaben yaptığı açılış konuşmasında şöyle demiştir: "ÇHS'nin yaşama, gelişme, korunma ve katılım olmak üzere dört alanından katılımı hep diğerlerinden önde tuttum. Çünkü, katılım, diğer haklarında gerçekleşmesine olanak sağlar."

Tiyatro Grubu Onlar-Bunlar Forum'un ilk gecesinde toplumsal cinsiyet eşitliği, okullarda zorbalık ve diğer toplumsal konuları işleyen skeçler 'Tiyatro Sporu' ile izleyicilere hoş anlar yaşattı

DELEGELER FORUM'DA NELER DEDİLER

Çetin Kurucan, 15, Sivas

"Bu Forumla ilgili en önemli nokta, çocuk hakları konusunda bilgilendirilmemiz. Bundan sonrası için, öğrendiklerimizi kendi yaşamımızda nasıl uygulayacağımızı bilmemiz gerekiyor."

"Zaten kampanyanın amacı da bu: öğrendiklerimizi başkalarına da anlatma alışkanlığını bizlere kazandırmak."

Emine Toksoy, 17, Kırklareli

"Kırklareli'nde aktif bir Çocuk Hakları Komitesi yok. Ama döndüğümde komiteyi nasıl harekete geçireceğimizi öğretmenimle konuşacağım. Arkadaşlarıma çocuk haklarını anlatacağım ve onları da bu işe katmaya çalışacağım. Ayrıca, aileleri de bu toplantılar konusunda bilgilendirmenin önemli olduğunu düşünüyorum."

Çetin Kurucan

Sermin Turfan, 15, Diyarbakır

"Bana göre çocukların en önemli hakkı 'her çocuğun ailesiyle birlikte yaşama hakkı' olmalı. Dolayısıyla, insanlar çocuk yapmadan önce bunun üzerinde titizlikle düşünmeliler. Oysa ailelerin bu konuda çoğu kez dikkatsiz olduklarını görüyoruz. Kimileri, 'eğer çocuğa bakacak paramız ve zamanımız olmazsa bir kuruma göndeririz' şeklinde düşünüyor."

"Kuşkusuz, bir çocuk herhangi bir kurumda da büyüyüp gelişmenin bir yolunu bulabilir. Ancak, böylesine terk edilmiş olmak bu çocuğun düşüncelerini nasıl etkiler?"

Mirkan Özdemir, 13, Asmaya

"Forum, özellikle haklarına saygı gösterilmeyen çocuklar için iyi bir olay. Biz kendi haklarımızı bilmeliyiz ki diğer çocukları da bu konuda bilgilendirebilelim. Umarım daha çok çocuk daha iyi koşullarda ve ortamlarda yaşayabilir."

Şevval İrem Lafcı, 11, Afyon

"Birtakım sorunlarla karşılaştığımızda çocuk hakları bizim için önem kazanıyor — güç durumlarda kafamız kolaylıkla karışabilir; haklarımızı bilirsek, sorunu belirleyip çözüm bulmamız da kolaylaşır."

Şevval İrem Lafcı

Yunus Uzun, 16, Sakarya

"Çocuklar olarak, görüş ve düşüncelerimizi çevremizdeki yetişkinler ve bizden sorumlu olan kişilerle paylaşabilmemiz açısından en iyi fırsat bu. Başlarda biraz gergindik, ama Forum ilerledikçe kendimizi ifade etme konusunda rahatladık."

"UNICEF'i gerçekten takdir ediyoruz: UNICEF, yoksul çocuklara, okula gidemeyenlere sağladığı yardım ve destekle tüm Türkiye'de tanınıyor."

Gamze Özdemir, 15, Çorum

"Çocuk hakları konusunda bilgi sahibi olmak bizim için olduğu kadar ailelerimiz için de önemli. Büyüdüğümde danışman olmak istiyorum; böylece, çocuk hakları konusunda aileleri bilgilendirip, bu haklara saygılı olmalarını sağlayabilirim."

"Ben bir kurumdayım. Ailem benim haklarım konusunda bilgi sahibi olsaydı eminim bu Forum'a gene gelirdim, ama bir kurumdan değil. Arada büyük bir fark var."

Tahsin Basum, 12, Muş

"Çocuk Forumu bize çocuk haklarını ve siyasetçiler, öğretmenler, ana babalar ve çocukların kendileri dahil herkesin bu haklara neden saygı göstermesi gerektiğini öğretiyor."

"Çocuk hakları, hangi durumda olursa olsun bizim korunmamız için vardır. Çünkü bizim kendi kendimizi korumamız güçtür."

Gelecekte, bizler de yetişkin olduğumuzda, bu bilgilerle kendi çocuklarımızı daha iyi yetiştirebileceğiz, onların ve başka çocukların haklarını daha iyi koruyabileceğiz."

Başak Elçin Baş, 14, Amasya

"Bu Forum'a katılıp çocuk haklarını öğrendikten sonra geleceğin çocuklara ait olduğuna inandım. Bu çalışmayı önemli kılan da bu.

"Ülkemiz ve dünyamız bugünün çocuklarını iyi kollarsa, gelecek daha sağlam temeller üzerine oturacaktır. Yetişkinler bizim haklarımıza saygı gösterirlerse bizim

hakkımızda daha çok şey öğrenecek, hangi konularda iyi olduğumuzu göreceğiz, bizlere saygı duyacak ve daha iyi davranacaklardır."

Ömer Türkcan, 14, Nevşehir

"Bana göre çocuk haklarından en önemlisi 'yaşama' hakkı. Yaşamazsak, diğer hiçbir hakkın herhangi bir anlamı olmaz.

"Her şey bir yana, çocuklar olarak bütün haklarımızı öğrenmemiz gerekiyor; çünkü bizler daha güçsüzüz ve yetişkinler de bizim için neyin iyi olduğunu her zaman bilemeyebilirler.

"Haklarımızı ne kadar erken yaşlarda öğrenirsek o kadar iyi. Çünkü 'ağaç yaşken eğilir' ve bilinç ve duyarlılığımız da büyüdükçe gelişir.

"18 yaşından küçük herkes çocuktur. O halde ben de çocuğum ve çocuk olarak haklarım var!"

Ömer Akdemir, 15, Siirt

"Çocuk haklarının öğrenilmesi bizim kuşağımız açısından gerçekten yaşamsal önem taşıyor, çünkü biz de bu hakları daha sonraki kuşaklara aktaracağız ve böyle sürecek. Böylece çocuk hakları, herkesin duyarlı olduğu bir standart haline gelecek ve dünya da çocuklar için daha yaşanılacak bir yer olacak.

"Günümüzde birçok çocuğun yaşamını savaşlar, istismar ve sömürü gibi olaylar karartıyor. Sonuçta, insanlar yalnızca çocuk haklarının ne olduğu konusunda bilgilendirilmekle kalmamalı. Herkes bilmeli ki, bu haklar, bize zarar verebilecek durumlardan korunmamız içindir.

"Bu nedenle, korunmamızın en önemli çocuk hakkı olduğunu düşünüyorum."

Bilge Çelen, 13, Düzce

"Çocukların en önemli hakkı eğitim hakkıdır ve erkek çocukların çoğunun yaptığı gibi kızlar da okula gitmelidir. Eğer ülkemiz kalkınacaksa, kız ve erkek çocukların eğitimde eşit fırsatlara sahip olmaları gerekir."

Tuba Alkan, 16, Kastamonu

"Kimi aileler çocuklarına görüşlerini dile getirme imkanı tanımıyor ve olup bitenleri onlarla konuşmuyor. Dolayısıyla, ana babaların çocuk haklarını öğrenmeleri de önem taşıyor.

"Çocuk hakları, toplumun her düzeyinde herkesi ilgilendirir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de 54 madde yer alıyor. Bu maddelerden 42'si doğrudan doğruya ana babalar, çocuklar ve içinde yaşanılan toplumla ilgilidir. Diğer 12 madde ise yasal düzenlemelerde Ülkelere yol göstericilik yapmaktadır. Döndüğümde arkadaşlarıma çocuk haklarından ve bu hakların yalnızca çocuklar için değil herkes için ne anlama geldiğinden söz etmek istiyorum."

Selin Pınar, 11, Bursa

"Gelecekte çocuk hakları konusunda eğitici olmak istiyorum, çünkü gördüğüm kadarıyla birçok kişi — çocuk olsun yetişkin olsun — bu konuda fazla şey bilmiyor."

Canan Türker, 13, Muş

"Bu Forumda ailelerin de yer almasını isterim. Çünkü, ailelerin çocuk haklarının gerçekte ne anlama geldiğini bildiklerini sanmıyorum. Örneğin, sanki söyledikleri her şeye karşı çıkacakmışız gibi 'kendi adımıza konuşma' hakkımıza karşı çıkıyorlar. Katılma hakkımızı kullanmak istediğimizde 'sen daha çocuksun, anlamazsın' sözleriyle karşılaşıyoruz.

"Duruma daha geniş olarak baktığımızda birçok çocuğun savaşta ölme veya yaralanma gibi çok kötü durumlarla karşılaştığını görüyoruz. Bunun nedeni de çocukların kendilerini koruyamamaları. Demek istediğim şu ki, yetişkinler hep kendilerini düşünüyorlar ve çocukların ne düşündüklerini hiç dikkate almıyorlar."

Salim Buzluca, 17, Adana

"Çocuklar olarak kendi haklarımızı savunduğumuzda diğerleri de – yalnızca diğer çocuklar değil, yetişkinler de – ilgi gösteriyor. Dolayısıyla, kendimizi savunduğumuzda bile çocuk haklarıyla ilgili duyarlılığı geliştirmiş oluyoruz.

"Çocuk haklarının yasalar üzerinde büyük etkisi var: 15 yaşından küçük çocukların hapsedilemeyeceği söyleniyor ve bence doğrusu da bu."

Tuba Alkan

Salim Buzluca

TÜRKİYE'DE UNICEF

UNICEF'İN 2010 YILINA KADAR KATKIDA BULUNACAĞI SONUÇLAR

- Bebek ölüm hızının bin canlı doğumda 25'in altına düşürülmesi;
- İlköğretime kayıta cinsiyet eşitliğinin sağlanması;
- İlköğretimi terk oranının %10 azaltılması;
- 3-6 yaş arası çocukların %30'unun okul öncesi eğitim almış olması;
- 0-6 yaş arası bebeklerin sadece anne sütüyle beslenme oranının %40'a ulaşması;
- İyot eksikliğine bağlı bozuklukların ve demir eksikliği anemisinin görülme sıklığının azaltılması;
- Kızamık hastalığının ortadan kaldırılması;
- Anne-babaların ve çocuklara bakan kişilerin %30'unun çocuk yetiştirmede doğru uygulamaları öğrenmeleri ve bunları yaşama geçirmeleri;
- Özel korunma gereksinimi olan çocuklar için minimum standartların uyarlanması ve uygulanması;
- Ergenlere kendilerini şiddet, sömürü ve HIV/AIDS'ten koruyabilme becerileri kazandırılması;

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, elli yılı aşkın bir süredir, sahip olduğu uluslararası deneyim ve kaynaklarıyla Türkiye'de çocuklara yönelik programlara ve projelere katkıda bulunmaktadır. UNICEF, hükümet, sivil toplum, özel sektör, çocuklar, aileler ve topluluklarla ortaklıklar kurarak, her çocuğun yeterli sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanabildiği, eşitlik içinde korunabildiği bir toplum yaratılması çabalarına yardımcı olmaya devam etmektedir.

Çocuklarla birlikte ve çocuklar için çalışmalarımız dört öncelikli alanda yoğunlaşmaktadır:

- erkekler kadar kız çocuklar için de kaliteli eğitimi destekleyerek sürdürülebilir ve adil bir toplumun temellerinin atılmasına yardımcı olma;
- erken çocukluk bakımı ve gelişimi, ana babalarla çocuklara bakan kişilerin olumlu çocuk yetiştirme becerilerine kavuşturulması gibi yollardan çocuklara yaşamlarına mümkün olan en iyi başlangıcı yapma imkanları tanıma;
- çocukların ve ergenlerin aile ve toplum yaşamının her alanında daha iyi korunmalarını ve daha katılımcı olmalarını sağlama;
- kaynakların daha olumlu tahsisini, çocukların ve kadınların haklarının fiilen gerçekleşmesini sağlamaya yönelik etkili tanıtım-savunu, bilgilendirme ve sosyal politika programlarını yaşama geçirme.

Türkiye'nin çocuklar ve aileleri ile ilgili olarak kazandığı başarılar arasında aşağıdakiler de yer almaktadır:

- 1990-2005 döneminde bebek ölüm hızının bin canlı doğumda 67'den 26'ya, beş yaş altı ölüm hızının ise gene bin canlı doğumda 82'den 29'a indirilmesi;
- 2003'ten bu yana ilköğretimde okullulaşmada genel bir artış sağlanması ve okula gitmeyen kız çocuk sayısının yüzde 35 azaltılması;
- Avrupa Bölgesel Sertifikasyon Komitesi tarafından Türkiye'ye 'çocuk felcinden arınmışlık' belgesi verilmesi.

UNICEF, bu ve bunun gibi başarıları temel alarak, Türkiye'nin çocuk koruma, çocuk sağlığı, eğitimi ve gelişimi alanlarındaki ulusal önceliklerine destek vermeye devam edecektir.

Türkiye'de halen sürmekte olan proje ve programlarımız hakkında daha fazla bilgi edinebilir ve nasıl yardımcı olacağınızı belirleyebilirsiniz. Yapacağınız bağışlarla bize yardımcı olmak isterseniz hemen bugün UNICEF Türkiye Milli Komitesi ile temasa geçin (*aşağıya bakınız*).

TÜRKİYE'DE UNICEF'İ DESTEKLEYİNİZ

UNICEF Türkiye Milli Komitesi:

Genel Merkezi Ankara

Telefon: +90 (0) 312 290 3390/1

Faks: +90 (0) 312 290 3388

Eposta: unicef@unicefturk.org

Web: www.unicefturk.org

İstanbul Bölge Müdürlüğü:

Telefon: +90 (0) 212 252 5222 or 249 6686

Faks: +90 (0) 212 252 9727

UNICEF Türkiye, Evet Deyin her üç ayda bir yayınlanmaktadır, Birlik Mahallesi, 2. Cadde, No. 11, 06610 Çankaya, Ankara, Türkiye
Telefon: +90 (0)312 454 1000 Faks: +90 (0)312 496 1461 Web: www.unicef.org/turkey Eposta: ankara@unicef.org Evet Deyin içindeki fikir ve düşünceler UNICEF'in görüşlerinin mutlak yansıması değildir. Tasarım *Mullan'lar* Basım *Saner Basım Sanayi*